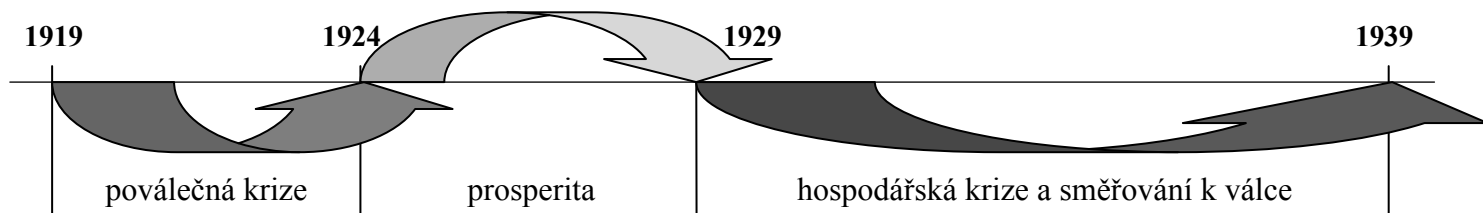

EVROPA A USA 1918-1933

ÚLOHA 1: Časová osa. Přřadte následující události k časovým údajům.

krach na NY burze	Dawesův plán	Pařížská mírová konference	začátek druhé světové války
-------------------	--------------	----------------------------	-----------------------------

ÚLOHA 2: Dokážete k uvedeným časovým obdobím uvést některé důležité události, které se během nich odehrály?

Poválečná krize 1919-1924

Společnost národů

Společnost národů vznikla v roce 1920. Byla to mezinárodní organizace, která měla zajistit spolupráci mezi jednotlivými státy, předcházet válečným konfliktům a pracovat na zlepšení životních a pracovních podmínek lidí po celém světě.

Sídlo měla v **Ženevě**, Švýcarsko

Organizační struktura Společnosti národů

- **Valné shromáždění** všech členských států, schází se ..... ročně
- **Rada Společnosti národů**, scházela se častěji, jejím úkolem bylo řešit mezinárodní spory
  - **stálí členové** –
  - 4-9 volených členů
- **Sekretariát**, administrativa, archiv
- **Mezinárodní soudní tribunál, Haag** –
- **Komise** -
- **Mezinárodní organizace práce (ILO)** –

Slabiny Společnosti národů

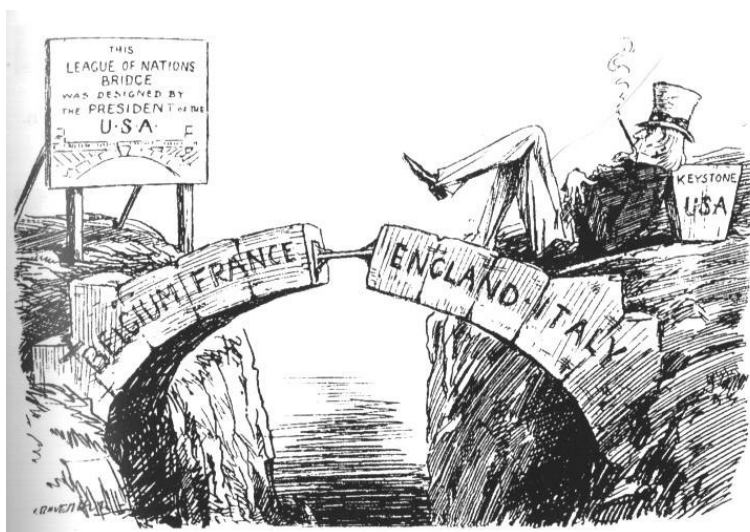
- Některé důležité země nebyly členy Společnosti národů
USA   Německo   SSSR
- Nedisponovala svou armádou, v případě konfliktu mohla uplatnit:
  - morální odsouzení agresora -
  - ekonomické sankce -
  - vojenskou akci –

Úspěchy a nezdary Společnosti národů

Společnost národů nedokázala dostát svým velkým ambicím na poli mezinárodní bezpečnosti a spolupráce. I přesto ale dokázala úspěšně vyřešit ne jeden konflikt. Zejména v komisích se udělal obrovský kus užitečné práce.

ÚLOHA 3: *Práce ve skupinách. Prostudujte si materiál poskytnutý vyučujícím a zhodnoťte nakolik byl zásah Společnosti národů úspěšný.*

ÚLOHA 4: *Na jaké slabiny Společnosti národů chtěli poukázat autoři následujících karikatur?*

Poválečná krize v Německu 1918-1924

Německo prošlo bouřlivým obdobím transformace z císařství a k tomu ve válce poražené země na demokratickou republiku. Zažilo levicové i pravicové pokusy o převrat, zahraniční intervenci, těžkou hospodářskou krizi a hyperinflaci. O tom všem pojednává podrobně studijní materiál Nacistické Německo.

http://smd.gytool.cz/downloads/6-5_NACISTICKE_NEMECKO_bar.pdf

Poválečná krize v Maďarsku

říjen 1918 – maďarská armáda rozmístěna na Slovensku, v Chorvatsku a jinde, aby zabránila ztrátě území

23. března 1919 – vyhlášení **Maďarské sovětské republiky**, vůdce **Bela Kun**

- spoléhá na pomoc Sovětského Ruska
- revoluce se rozšířila do Rumunska a Slovenska (Slovenská sovětská republika v Prešově)
- válka s Československem a Rumunskem

srpen 1919 komunisté poraženi

6. června 1920 podpis mírové smlouvy v **Trianonu**

Admirál **Horthy** vládne jako **regent** místo Karla I. Habsburského

1921 Karel I. se dvakrát neúspěšně pokoušel o návrat na trůn

Problematická obnova Polska

3. listopadu 1918 vyhlášen Polský stát

Versailleská smlouva – Polsko bude mít přístup k moři a jeho součástí budou všechna území s převážně polským obyvatelstvem x žádná ze sousedních zemí není s takovýmto vypořádáním spokojená

Sovětské Rusko

1920 mírová konference stanovila **Kurzonovu linii**, jako hranici s Ruskem x Poláci nespokojeni, požadují hranici, tak jak vypadala jako v roce 1772

duben 1920 – polská armáda vedená generálem Pilsudským napadla Ukrajinu a dostala se až ke Kijevu

červen 1920 – sovětský protiútok – zastaven až u Varšavy

září 1920 – Polsko s pomocí Francie zatlačilo Rudou armádu až za Němen

březen 1921 – východní hranice potvrzena smlouvou v **Rize**

Vilnius

1920 obsazen polskou armádou během války s Ruskem, i přes veškeré urgency Společnosti národů nikdy nebyl vrácen Litvě

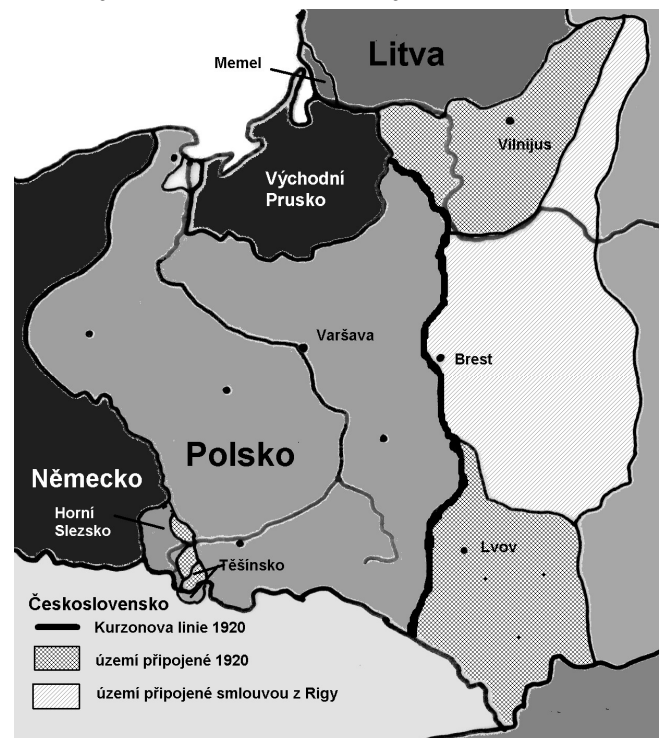
Horní Slezsko

březen 1920 **referendum** (60% pro připojení k Německu, 40% k Polsku) – rozděleno Společností národů, ani Poláci, ani Němci nebyli spokojeni

Těšínsko

leden 1919 – válka s Československem

červenec 1920 – rozděleno konferencí ambasadorů

Mezinárodní vztahy 1919-1924

Washingtonská konference 1920-1922

- mír v Tichomoří, zabývala se hlavně otázkou rostoucí moci Japonska

Janovská konference 1922

- problém splácení reparací Německem, rostoucí napětí s Francií
- splácení válečných půjček, které poskytly Spojené státy Británii a Francii
- vztahy se Sovětským Ruskem

x skončila totálním nezdarem

- Francie odmítla udělat kompromis – trvá na dodržení splátek reparací
- USA se odmítly účastnit konference, ale trvaly na plném splacení půjček
- Německo a Sovětské Rusko podepsalo **Rapalskou smlouvu** o pomoci a spolupráci
- **Krize v Porúří 1923**

Éra prosperity – ‘Lokarnské námluvy’ 1924-1929

Mezinárodní vztahy 1924-1933

ÚLOHA 5: *Které poválečné problémy se nepodařilo vyřešit do roku 1924? Dokážete navrhnout řešení problému reparací a válečných dluhů?*

Do roku 1924 se podařilo většině zemi překonat poválečnou krizi hospodářství a začala éra prosperity a zlepšujících se životních podmínek. Objevila se i nová generace politiků ochotných přistoupit na kompromisní řešení sporů.

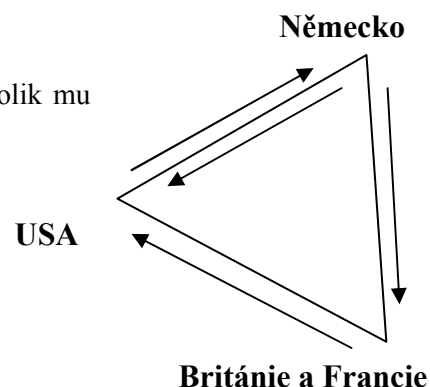
Německo: **Gustav Stresemann** (kancléř)

Francie: **Aristide Briand** (ministr zahraničí)

Británie: **James Ramsey MacDonald** (ministr zahraničí)

Dawesův plán 1924

- přijat na konferenci v Londýně
- výše reparací nebyla snížena, Německo by však mělo splácet jen tolik, kolik mu umožní hospodářská situace
- US půjčka (800 mil Zlatých marek) na obnovu německého hospodářství
- Francie a Belgie stáhla svá vojska z Porúří

ÚLOHA 6: *S pomocí tohoto schématu vysvětli, jak fungoval Dawesův plán.*

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Ženevská konference 1924

- veškeré konflikty by měla řešit Společnost národů, členské státy .....

Lokarnské smlouvy 1925

- Německo, Francie a Belgie podepsaly dvoustrané smlouvy potvrzující ..... hranice .....
- Británie a Itálie garantovala tyto smlouvy, v případě porušení by zasáhly
- .....hranice by se v případě potřeby měla řešit arbitráží

ÚLOHA 7: Proč bylo Polsko a Československo nespokojeno s Lokarnskými smlouvami?

Briand-Kellogův pakt 1928

- 65 zemí se zřeklo války jako způsobu řešení konfliktů, pakt avšak neobsahoval sankce za jeho porušení

Youngův plán 1929

- Reparace Německa sníženy z 6 600 mil. £ na 2 000 mil. £
- Splátkový kalendář rozložen na 59 let

Světová konference o odzbrojení, Ženeva 1932-1933

- neúspěšná, Francie odmítla odzbrojit, Německo po nástupu Hitlera opustilo Společnost národů

Velmoci dvacátých let

ÚLOHA 8: Která z následujících zemí byla nejdůležitější velmocí dvacátých let? Jakou roli hrály:

USA –

Velká Británie –

Francie –

Německo –

Japonsko –

Čína –

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Éra prosperity a jazzu

Hospodářství:

liberalismus, volný obchod, nové technologie, nové objevy

- **telekomunikace:** telefon, radio, gramofon, film – **Hollywood**
- **doprava:** nejrychleji se rozvíjel ..... , díky němuž se objevila řada odvětví s ním spojených např. ....
letectví, letecká doprava, 1927 **Charles Lindbergh** .....
- **elektrifikace**, motory, osvětlení, spotřebiče (ledničky, vysavače, kuchyňské roboty ....)
- **pásová výroba** (Ford)
- **nové objevy** (benzín, syntetické materiály, elektronový mikroskop, barevný film, televize, první počítače....)

Životní styl:

Vyšší výdělků, lepší životní a pracovní podmínky, lidé více utrácí – zárodky **konzumní společnosti**. **Spotřeba** se stává hybatlem hospodářského rozvoje. Kratší pracovní doba, více volného času – **zábavní průmysl** (kina, divadla, kabarety, kluby, sport, cestování...)

Kultura:

film – Hollywood, němý film, komedie (Chaplin) zvukový film, kreslený film (Walt Disney)

hudba – jazz, kabarety

umění – klasické a avantgardní styly

architektura – funkcionalismus (Le Corbusier, F.L. Wright)

Hospodářská krize

Krach na burze v New Yorku

V období prosperity se velice rychle rozvíjel **obchod s akciami**. Založení nové **akciové společnosti** bylo velice častou a oblíbenou cestou, jak shromáždit kapitál potřebný pro začátek podnikání. **Obchodování s akciami** se stalo v období hospodářské konjunktury velice výnosným podnikáním. Hodnota akcií prudce rostla a obchodníci s akciami bohatli. To vedlo k velkým **spekulacím** na **burze cenných papírů**. **Spekulanti** neměli zájem o akciové společnosti, ale o vlastní rychlé zbohatnutí. **Banky** považovaly spekulace na burze za bezpečnou investici a vložily do něj přes 9 biliónů dolarů. Důvěra v burzu byla tak velká, že se akcie kupovaly **on marge** (akcie v hodnotě 1000 dolarů se kupovaly za 100 dolarů). To bylo možné ovšem jen do té doby, pokud rostla cena akcií.

ÚLOHA 9: Z jakého důvodu může cena akcií začít klesat?

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Černý pátek, říjen 1929 – banky odmítly půjčovat peníze na oživení obchodů na burze, spekulanti se snažili prodat akcie za jakoukoli sebemenší cenu, ceny akcií prudce klesly, během několika hodin přišlo mnoho lidí na mizinu.

Začarovaný kruh hospodářské krize

- Mnoho spekulantů přišlo během několika hodin na mizinu
- Banky přišly o peníze půjčené spekulantům
- Banky se snažily vymáhat peníze od podniků, kterým daly půjčky
- Podniky nebyly schopny kvůli krizi splácet úvěry, mnoho podniků zkrachovalo
- Banky přišly o peníze a zkrachovaly
- Lidé ztratili práci i úspory v bankách, nemohli platit nájem
- Vláda USA odmítala situaci řešit – milióny nezaměstnaných, bez práce, úspor, bydlení, pomoci

Situace byla opravdu zlá zejména kvůli krachům bank (1929 – zkrachovalo 659 bank, 1930 - 1352 bank, 1931 - 2294 bank)

Průmyslová výroba poklesla o 40%, mzdy o 60%, 30% lidí v produktivním věku bylo nezaměstnaných

Cesty k překonání krize

neúspěšné: vysoká cla na dovážené zboží x místo pomoci ochromila obchod

úspěšné: státní zásahy, investice, podpora obyvatel, dohled nad výrobou

USA, F.D. Roosevelt 1932 New Deal

- dát lidem opět práci
- chránit úspory a majetek
- státní podpora v nemoci a nezaměstnanosti
- obnova průmyslu a zemědělství

Jak toho dosáhnout:

- státní dohled nad bankovním sektorem
- státní zakázky, veřejné práce – přehrady, dálnice, letiště ...
- dočasný dohled nad průmyslem

Hospodářská krize ulehčila nástup A. Hitlera k moci v Německu! Hitler využil k překonání krize státní dohled nad hospodářstvím, veřejné práce (autobahns), zbrojení. Díky tomu se podařilo dát práci nezaměstnaným a obnovit německé hospodářství. Cena, kterou za to Němci zaplatili byla ovšem příliš vysoká – totalitní systém, koncentrační tábory, cenzura.....